

Over Bijbel Dichtbij

Je hebt een uniek boek in handen: *Bijbel Dichtbij*. Een complete *Bijbel in Gewone Taal*, met allerlei extra informatie en vragen om over na te denken.

De Bijbel is het meest verkochte boek ter wereld. Het is ook al eeuwen een belangrijk en waardevol boek. Maar het is beslist geen makkelijk boek. Om de Bijbel beter te kunnen begrijpen heb je kennis nodig van de tijd en de cultuur waarin het boek ontstaan is.

En: Hoe kun je de bijbelteksten toepassen op je eigen leven? Wat kan de Bijbel nu voor ons betekenen?

Bijbel Dichtbij helpt je om de oude teksten beter te begrijpen en te verbinden met het leven van nu. Kortom: het boek helpt om de Bijbel dichtbij te brengen.

Je kunt deze bijbel gebruiken als dagelijkse inspiratie bij het persoonlijke bijbellesen, of als achtergrond en hulp bij een gespreksgroep of bijbelstudie.

Inhoud

Bijbel Dichtbij is de complete *Bijbel in Gewone Taal* met veel extra materiaal, dat bestaat uit:

- inleidingen bij ieder bijbelboek met de belangrijkste thema's
- honderden kaderteksten met uitleg over de achtergrond van de Bijbel
- een paar duizend korte toepassingsteksten, in de vorm van een gedachte of een vraag
- landkaarten en themapagina's
- dwarsverwijzingen naar andere bijbelteksten

In de extra's achterin vind je algemene informatie over de Bijbel. Afbeeldingen brengen de wereld van de Bijbel dichtbij. En de leesroosters helpen je om je in twee of drie weken in een bijbels onderwerp te verdiepen.

In 2014 is de *Bijbel in Gewone Taal* verschenen. Deze vertaling is geschreven in gewone, duidelijke taal.

Ook het extra materiaal in *Bijbel Dichtbij* is geschreven in gewone taal. Het taalgebruik sluit dus goed aan bij de bijbeltekst.

Samenwerking

Bijbel Dichtbij is tot stand gekomen door samenwerking tussen het Nederlands Bijbelgenootschap en de Evangelische Omroep. De doelstellingen van beide organisaties komen in deze bijbel bij elkaar: *de Bijbel dicht bij mensen brengen* (NBG), en *het verlangen om verhalen te vertellen over geloven en het volgen van Jezus* (EO).

Aan *Bijbel Dichtbij* hebben bijbelwetenschappers, theologen en voorgangers uit verschillende kerken meegewerkt.

We hopen dat *Bijbel Dichtbij* je zal helpen om (opnieuw) te ontdekken wat de Bijbel vandaag voor jou betekent.

Nederlands Bijbelgenootschap
Evangelische Omroep

Exodus

De Israëlieten zullen mijn volk zijn, en ik zal hun God zijn. Dan zullen ze begrijpen dat ik, de Heer, hun God ben. En dat ik hen bevrijd heb van het zware werk in Egypte.

Exodus 6:7

Wat is het verhaal achter de tekst?

Naam van het boek

Het tweede boek van de Bijbel heeft meerdere namen: Exodus, het Boek van de namen, en het Tweede boek van Mozes. Elke naam laat iets zien van waar dit boek over gaat.

Als ‘Tweede boek van Mozes’ is het boek Exodus een van de vijf boeken van Mozes, naast Genesis, Leviticus, Numeri en Deuteronomium. Elk van die boeken vertelt een deel van het verhaal van God met zijn volk. In het boek Genesis belooft God dat hij de nakomelingen van Abraham zal zegenen, en hun een eigen land zal geven. Maar aan het eind van het boek Genesis zijn die nakomelingen – Jakob en zijn zonen – in Egypte terechtgekomen. Aan het begin van het boek Exodus worden hun namen nog eens herhaald. Daarom is de Joodse titel van dit boek: *sjemot*, ‘Het boek van de namen’.

Weg uit Egypte

De nakomelingen van Jakob hebben het moeilijk. Ze moeten als slaven werken voor de farao, de koning van Egypte. Maar God zorgt voor een leider om hen te bevrijden: Mozes. Onder zijn leiding ontsnappen de nakomelingen van Jakob uit de slavernij. Ze gaan op weg, door de woestijn, naar het land dat God aan Abraham beloofd had. Daarom krijgt dit boek in de Griekse vertaling de naam ‘Exodus’. Die naam betekent: uittocht.

Twee keer gevangenschap, twee keer bevrijding?

We weten niet wie het boek Exodus geschreven heeft. Vanaf de tijd van Ezra en Nehemia dachten de mensen dat Mozes de eerste vijf boeken van de Bijbel geschreven heeft. Maar waarschijnlijk hebben er verschillende mensen aan deze boeken gewerkt, op verschillende momenten in de geschiedenis van Israël. De laatste wijzigingen komen uit de tijd dat een grote groep Judeeërs gevangenzat in Babylonië. Voor die mensen toen was het verhaal van Mozes en de uittocht heel belangrijk. Lang geleden had God zijn volk bevrijd en naar hun eigen land gebracht – zou hij dat nu weer gaan doen?

Wat zijn de thema's in dit boek?

God maakt zichzelf bekend

In het boek Exodus leren de mensen God op een nieuwe manier kennen. Tot nu toe kenden de nakomelingen van Abraham hem alleen als de God van hun voorouders. Nu maakt God voor het eerst zijn eigen naam bekend: 'Ik ben er altijd' (Exodus 3:14-15). En God is niet alleen aanwezig, hij heeft ook invloed: de Israëlieten en de Egyptenaren merken dat niemand machtiger is dan God (Exodus 5-15).

Israël wordt het volk van God

In het boek Exodus lees je hoe Israël het volk van God wordt. Je ziet in het boek twee dingen gebeuren. Ten eerste: een familie wordt een groot volk. In Genesis gaat het nog om één familie. In Exodus bestaat deze familie uit meer dan 600.000 mannen (Exodus 38:26)!

Ten tweede: het volk wordt het volk van God. De schrijver van het boek Exodus vertelt hoe God een bijzondere relatie krijgt met deze groep mensen. Israël wordt het volk dat mag leven zoals God het wil, en waarvoor hij altijd zal zorgen (Exodus 20-24).

Bij 'leven zoals God het wil' hoort ook dat de Israëlieten God op de juiste manier moeten aanbidden. Ze moeten een heilige tent bouwen, en er moeten priesters komen om offers te brengen (Exodus 25-40). In de volgende boeken, Leviticus en Numeri, staan nog meer regels over hoe het volk heilig kan worden en blijven.

Hoe kun je dit boek lezen?

Een verhaal over mensen

Het boek Exodus vertelt over bijzondere gebeurtenissen en wonderen. Maar het vertelt ook over heel gewone mensen. Mensen die zichzelf te onbelangrijk vinden voor Gods opdracht. Mensen die niet gevangen willen zitten, maar die ook niet op avontuur willen gaan. In wie herken je jezelf?

Een verhaal over God

In het boek Exodus leren de mensen God van dichtbij kennen. Ze zien zijn macht en schrikken daar soms van. Maar ze zien ook hoe hij voor hen zorgt, zelfs als ze bang zijn of klagen. Let tijdens het lezen van het boek Exodus eens op de manier waarop God omgaat met zijn volk: soms als bevrijder, soms als leider en soms als opvoeder.

Exodus

De Israëlieten worden onderdrukt

Het aantal Israëlieten groeit

1¹⁻⁴ Jakob was naar Egypte gegaan met zijn zonen en hun gezinnen. Die zonen heetten: Ruben, Simeon, Levi, Juda, Issachar, Zebulon, Benjamin, Dan, Naftali, Gad en Aser.⁵ In totaal waren er zeventig nakomelingen van Jakob met hem meegegaan naar Egypte. Zijn zoon Jozef woonde daar toen al.

⁶ Na een tijd stierven Jozef en zijn broers, en alle mensen van die generatie.⁷ Maar hun nakomelingen kregen veel kinderen. Dat waren de Israëlieten. Er kwamen steeds meer Israëlieten, ze woonden overal in Egypte.

Het volk moet voor de farao werken

⁸ Toen kwam er in Egypte een nieuwe farao. Die farao wist niets over Jozef.⁹ Hij zei tegen de Egyptenaren: 'Er zijn te veel Israëlieten. En ze zijn sterker dan wij.'¹⁰ We moeten verstandig zijn en zorgen dat er niet nog meer Israëlieten bij komen. Want stel dat er oorlog komt. Dan vechten ze misschien met onze vijanden mee, en daarna zouden ze weg kunnen vluchten uit ons land.'

Pas op voor buitenlanders! (Exodus 1:9-10)
De farao van Egypte ziet de grote groep Israëlieten in zijn land als een gevaar. Zijn oplossing: laat die mensen heel hard werken.

Wat vind je van zijn oplossing? Gebeuren zulke dingen vandaag nog steeds?

¹¹ Toen moesten de Israëlieten voor de farao gaan werken. Ze moesten twee steden bouwen: Pitom en Raämses. Daar wilde de farao zijn voorraden

bewaren. De Israëlieten werden gedwongen om heel hard te werken. En er kwamen bewakers die hen als slaven behandelden.

¹² Maar hoe hard de Israëlieten ook moesten werken, er werden toch steeds meer kinderen geboren. Er kwamen zo veel Israëlieten, dat de Egyptenaren een vreselijke hekel aan hen kregen.¹³⁻¹⁴ De Israëlieten moesten daarom steeds harder werken. Ze moesten stenen bakken van klei en zwaar werk doen op het land. Ze werden als slaven behandeld, en ze werden geslagen en geschopt.

De farao laat de jongetjes doden

¹⁵ Op een dag liet de farao de Israëlitische vroedvrouwen bij zich komen. Zij heetten Sifra en Pua.¹⁶ Hij zei tegen hen: 'Als een Israëlitische vrouw een kind krijgt, moet je goed opletten. Als het een jongetje is, moet je hem doden. Als het een meisje is, mag ze blijven leven.'

¹⁷ Maar de vroedvrouwen deden niet wat de farao gezegd had. Ze lieten de jongetjes leven. Want ze hadden eerbied voor God.

¹⁸ De farao liet de vroedvrouwen weer bij zich komen. Hij vroeg: 'Waarom doen jullie niet wat ik wil? Waarom laten jullie de jongetjes leven?'¹⁹ De vroedvrouwen antwoordden: 'De Israëlitische vrouwen zijn anders dan de Egyptische vrouwen. Ze zijn zo sterk! Ze krijgen hun kind al voordat wij erbij zijn.'

Leugen redt leven (Exodus 1:19)

'We komen steeds te laat!' Het blijft een leugen, maar Sifra en Pua redden daarmee wel de levens van veel baby's. God is niet boos over hun leugen. Hij belooft deze vrouwen zelfs.

Sifra en Pua

Vroedvrouwen

In Exodus 1 zijn er twee partijen: aan de ene kant de machtige farao van Egypte, en aan de andere kant Sifra en Pua, de vroedvrouwen van de Israëlieten. Bevallingen zijn altijd spannend, maar in de tijd van de Bijbel waren die extra spannend. Want veel vaker dan nu overleed de moeder of het kind tijdens de bevalling, of overleden ze allebei. De mensen geloofden dat dit kwam door kwade geesten. Daarom moesten vroedvrouwen ook weten hoe ze kwade geesten moesten weggagen door speciale gebeden en rituelen. Als vroedvrouwen staan Sifra en Pua aan de kant van de God van het leven. Dat merk je aan hoe ze reageren als de farao hun vraagt om pasgeboren jongetjes te doden.

De sterkste wint niet

De farao is bang voor het grote volk van de Israëlieten. Daarom wil hij dat de vroedvrouwen alle pasgeboren Israëlitische jongens doden. Maar Sifra en Pua bedenken een slim plan. Het is hun werk om te zorgen dat moeder en kind bij de bevalling blijven leven. Niets kan dat veranderen, zelfs het bevel van de farao niet! In de Bijbel kom je dit thema steeds weer tegen: de kleine of de zwakke – een vrouw, een jongste zoon – wint het van iemand met veel meer macht – een koning, een oudere broer. Het is ook het verhaal van Israël in het klein: met wapens kon Israël vaak niet winnen van de machtige buurvallen. Maar met slimheid, en natuurlijk met Gods hulp, overleven ze toch!

Heb jij weleens moeten liegen om iemand anders te helpen? Hoe was dat?

²⁰ Zo kwamen er steeds meer Israëlieten. God zorgde ook goed voor de vroedvrouwen. ²¹ Omdat ze eerbied voor hem hadden, gaf hij hun ook kinderen.

²² Toen zei de farao tegen zijn hele volk: ‘Alle pasgeboren jongetjes van de Israëlieten moeten in de Nijl gegooid worden. De meisjes mogen blijven leven.’

De geboorte van Mozes

Een vrouw redt haar zoon

2 ¹ Een man uit de stam Levi trouwde met een vrouw uit dezelfde stam. ² Zij werd zwanger en ze kreeg een zoon. Toen ze zag hoe mooi hij was, verstopte ze hem. Drie maanden lang hield ze hem verborgen.

³ Toen de vrouw haar zoon niet langer kon verbergen, pakte ze een rieten mand. Die maakte ze waterdicht, en ze legde het kind erin. Daarna zette ze de mand in de rivier de Nijl, tussen het riet.

Baby gered? (Exodus 2:3)

Heel soms gebeurt het nog: iemand vindt een baby. Bij een kerkdeur of gewoon op de stoep. Het lijkt onbegrijpelijk: wie laat nou een baby achter? Maar de kleine Mozes wordt juist achtergelaten omdat zijn moeder hem wil redden.

Er zijn in onze tijd ook moeders die niet voor hun baby's kunnen zorgen. Hoe kunnen we hen als samenleving helpen, denk je?

⁴ De zus van het jongetje bleef in de buurt. Want ze wilde zien wat er verder met hem zou gebeuren.

Het kind wordt gevonden

⁵ Even later kwam de dochter van de farao naar de Nijl. Ze ging een bad nemen in de rivier, terwijl haar slavinnen langs de kant heen en weer liepen. Opeens zag ze de mand tussen het riet. Ze liet hem halen door een slavin. ⁶ Toen ze de mand opendeed, zag ze het kind. Het jongetje huilde, en de dochter van de farao kreeg medelijden. ‘Ach,’ zei ze, ‘het is een Israëlitisch jongetje.’

⁷ Toen kwam de zus van het jongetje eraan. Ze zei: ‘Zal ik een Israëlitische vrouw zoeken die het kind

de borst kan geven?’⁸ ‘Ja,’ zei de dochter van de farao, ‘doe dat maar.’

Het meisje ging haar moeder halen.⁹ De dochter van de farao zei tegen de moeder: ‘Neem dit kind mee en voed het voor me. Ik zal u ervoor betalen.’ De moeder nam haar kind mee en voedde het.

¹⁰ Toen het jongetje groot genoeg was, bracht de moeder hem naar de dochter van de farao. Die adopteerde het kind en ze gaf hem een naam. Ze noemde hem Mozes. Ze zei: ‘Ik heb hem uit het water gehaald.’

Mozes vlucht

Mozes slaat een Egyptenaar dood

¹¹ Op een keer kwam Mozes bij de mensen van zijn eigen volk. Hij was toen al volwassen. Hij zag hoe hard de Israëlieten moesten werken. Hij zag ook dat een Israëliet geslagen werd door een Egyptenaar.

¹² Mozes keek om zich heen en zag dat er verder niemand in de buurt was. Toen sloeg hij de Egyptenaar dood. Hij verborg hem vlug onder het zand.

¹³ De volgende dag zag Mozes twee Israëlieten met elkaar vechten. Hij vroeg aan de man die begonnen was: ‘Waarom sla je iemand van je eigen volk?’¹⁴ De man zei: ‘Waar bemoei jij je mee? Wie zegt dat jij de baas bent over ons? Wil je mij soms ook doodslaan, net als die Egyptenaar?’ Mozes schrok. Hij dacht: De mensen weten dus wat ik gedaan heb.

Waar bemoei jij je mee? (Exodus 2:14)

Als Mozes ziet dat iemand van zijn eigen volk mishandeld wordt, doodt hij de dader. Hij had ook kunnen doen alsof hij niets gezien had. Dan zou hij geen gevaar lopen. Maar hij kiest niet voor de makkelijke weg. Hij kiest voor zijn volk.

Wat doe jij als je op straat ziet dat er iemand mishandeld wordt?

¹⁵ Toen de farao hoorde wat er gebeurd was, wilde hij Mozes laten doden. Maar Mozes vluchtte.

Mozes woont in Midjan

Mozes ging naar het land Midjan. Toen hij daar bij een waterput zat,¹⁶ kwamen de zeven dochters van de priester van Midjan eraan. Ze begonnen de schapen en geiten van hun vader water te geven.

¹⁷ Toen kwamen er herders aan die hen weg wilden jagen. Maar Mozes ging eropaf om de meisjes te helpen. Daarna gaf hij hun dieren te drinken.

¹⁸ Toen de meisjes thuiskwamen, vroeg hun vader: ‘Hoe komt het dat jullie vandaag zo vroeg terug zijn?’¹⁹ Ze zeiden: ‘Een Egyptenaar heeft ons geholpen toen de herders ons weg wilden jagen. En hij heeft ook water voor ons gehaald en de dieren te drinken gegeven.’

²⁰ ‘En waar is die man nu?’ vroeg hun vader. ‘Waarom hebben jullie hem bij de put achtergelaten? Ga hem halen, dan kan hij bij ons eten.’

²¹ Mozes ging met de meisjes mee naar hun vader. Daarna bleef hij daar wonen. Eén van de dochters, Sippora, werd zijn vrouw.²² Toen zij een zoon kreeg, noemde Mozes hem Gersom. ‘Ik ben een vreemdeling hier,’ zei Mozes. ‘Ik woon in een land dat ik niet ken.’

God krijgt medelijden met zijn volk

²³ Jaren later stierf de farao. Maar de Israëlieten hadden het nog steeds erg moeilijk, omdat ze als slaven moesten werken. Ze schreeuwden om hulp, en God hoorde hen.²⁴ Hij luisterde naar hen. Hij dacht aan wat hij beloofd had aan Abraham, Isaak en Jakob.²⁵ Hij zag hoe moeilijk de Israëlieten het hadden, en hij kreeg medelijden met hen.

Het evangelie volgens Johannes

Want Gods liefde voor de mensen was zo groot, dat hij zijn enige Zoon gegeven heeft. Iedereen die in hem gelooft, zal niet sterven, maar voor altijd leven.

Johannes 3:16

Wat is het verhaal achter de tekst?

Opnieuw: wie is Jezus?

Het Johannesevangelie legt de waarheid over Jezus Christus op een nieuwe manier uit.

Dit bijbelboek werd geschreven aan het eind van de eerste eeuw na Christus. Vanaf de tweede eeuw na Christus wordt gezegd dat Johannes dit evangelie geschreven heeft. Johannes was een van de twaalf leerlingen van Jezus.

Het evangelie volgens Johannes leest als een ontdekkingstocht: stap voor stap begrijp je dat Jezus de ware messias is, en wat dat betekent. De lezer moet leren om niet op een aardse manier, maar op een geestelijke manier naar Jezus te kijken.

Het evangelie volgens Johannes bestaat uit twee delen. Het eerste deel gaat over de dingen die Jezus gezegd en gedaan heeft toen hij met zijn leerlingen door Israël trok (Johannes 1-11). Hierin zijn vooral zeven wonderen erg belangrijk. Steeds geeft Jezus uitleg over de diepere betekenis van de wonderen, en tussendoor heeft hij ontmoetingen en discussies.

Het tweede deel van het boek gaat over de dood en opstanding van Jezus (Johannes 12-21). Over die gebeurtenissen lees je in Johannes 18-21, maar daarvoor legt Jezus al uit wat de betekenis daarvan is (Johannes 13-17).

Johannes en de andere drie

Matteüs, Marcus en Lucas vertellen ongeveer hetzelfde verhaal. Het Johannesevangelie is heel anders. Een voorbeeld: bij de drie andere evangelisten zie je een verschil tussen het werk van Jezus op aarde en zijn terugkomst aan het eind van de tijd. Bij Johannes zie je dat verschil niet: Jezus is de hemelse Mensenzoon die met de macht van zijn Vader op aarde gekomen is. Gods macht is in hem.

Wat zijn de thema's in dit boek?

Vader en Zoon zijn één

Jezus is de Zoon die bij de Vader vandaan komt, en na zijn leven op aarde weer naar de Vader

terugkeert. De woorden van Jezus zijn Gods woorden, het werk dat Jezus doet, is Gods werk. Vergelijk Jezus daarom niet met Abraham, Mozes, David of een van de profeten. En denk niet dat hij alleen een *rabbi* is (*rabbi* betekent: meester), want dan heb je het nog steeds niet begrepen. Wie Jezus wil kennen, moet hem zien in zijn eenheid met God.

Jezus' sterven als overwinning

Het Johannesevangelie vertelt over de 'hoge plaats' die Jezus zal krijgen. Dat verwijst naar het kruis én naar de hemel. In de andere evangeliën is de opstanding van Jezus Gods antwoord op zijn dood aan het kruis. Johannes vertelt het anders: God heeft Jezus macht over leven en dood gegeven. Jezus geeft zijn leven niet alleen, hij neemt het ook weer terug. Het sterven van Jezus was meteen ook zijn overwinning.

Wie niet vanuit het geloof kijkt, ziet de gekruisigde Jezus. Wie vanuit het geloof kijkt, ziet dat Jezus op de hemelse troon gaat zitten.

De heilige Geest en het eeuwige leven

Door de heilige Geest blijft Jezus aanwezig bij zijn volgelingen. De Geest geeft de gelovigen het juiste inzicht. En door de Geest delen de gelovigen in de vrede, de liefde, de waarheid en de eenheid met God. Zij zijn zelf ook kinderen van God geworden, ze leven in het licht. Dat betekent dat zij het eeuwige leven gekregen hebben. Dat leven is sterker dan de dood.

Hoe kun je dit boek lezen?

Zoek het misverstand

In het Johannesevangelie zie je steeds weer dat de mensen Jezus verkeerd begrijpen. Jezus zegt dan iets met een geestelijke betekenis, maar de mensen zien alleen de gewone betekenis. Bijvoorbeeld: Jezus vertelt aan Nikodemus dat mensen op een nieuwe manier geboren moeten worden. Nikodemus reageert verbaasd: Je kunt toch niet opnieuw geboren worden?

In veel gesprekken in het Johannesevangelie begrijpen mensen Jezus verkeerd. En steeds probeert Jezus dan uit te leggen wat hij bedoelt. Sommige mensen kunnen niet begrijpen wat hij zegt, zoals Nikodemus. Maar andere mensen begrijpen het wel en gaan geloven, zoals de Samaritaanse vrouw.

Ik ben

Het Johannesevangelie staat vol uitspraken van Jezus die beginnen met: 'Ik ben': 'Ik ben het brood dat eeuwig leven geeft', 'Ik ben het licht voor deze wereld', 'Ik ben de goede herder', enzovoort (Johannes 6:35; Johannes 12:46; Johannes 10:14-15). En soms staat er gewoon: 'Ik ben' (Johannes 4:26 en Johannes 8:58). Al die uitspraken lijken op de naam waarmee God zich bekendmaakt in het Oude Testament: 'Ik ben er altijd' (Exodus 3:14-15).

Je kunt je bij deze 'ik ben'-uitspraken steeds afvragen: Wat laat Jezus ons hier van God zien?

Het evangelie volgens Johannes

Gods Zoon komt naar de wereld

Gods Zoon was er al in het begin

1 ¹ In het begin was Gods Zoon er al. Hij was bij God, en hij was zelf God. ² In het begin was hij al bij God. ³ Alles is door hem ontstaan. Zonder hem zou er niets zijn.

Wie is Jezus? (Johannes 1:1-3)

Johannes laat duidelijk zien wie Jezus volgens hem is. Jezus is veel meer dan een profeet of een bijzondere leraar. Hij is de Zoon van God. Er staat zelfs dat hij God is!

Wat bedoelt Johannes hier, denk je? Hoe zie jij de relatie tussen God en Jezus?

⁴ Al het leven komt van hem. Het leven dat hij brengt, is het licht voor de mensen. ⁵ Hij is het licht dat schijnt in het donker. En het licht heeft het gewonnen van het donker.

⁶ Er kwam een man die door God gestuurd was. Hij heette Johannes. ⁷ Hij kwam om te vertellen over het ware licht. Want alle mensen moesten in dat licht gaan geloven. ⁸ Johannes was niet zelf het licht, maar hij kwam om over het licht te vertellen.

Gods Zoon is naar de wereld gekomen

⁹ Gods Zoon is het ware licht, dat schijnt voor alle mensen. Hij kwam naar de wereld, ¹⁰ die hij zelf gemaakt had. Maar toen hij in de wereld was, begrepen de mensen niet wie hij was. ¹¹ Hij kwam bij zijn eigen mensen, maar die wilden niet in hem geloven.

¹² Toch waren er ook mensen die wel in hem geloofden. Zij mochten kinderen van God worden.

¹³ Dat betekent dat ze op een nieuwe manier geboren zijn. Niet op de gewone manier, uit een vader en een moeder. Maar op een hemelse manier, uit God.

Verbonden door een naam (Johannes 1:12-13)

Bij onze geboorte krijgen we een voornaam en een achternaam. Onze achternaam laat zien wie onze vader of moeder is. Johannes noemt mensen die in Jezus geloven 'kinderen van God'. De naam 'kind van God' laat zien dat je verbonden bent met God.

Op welke manier voel jij je verbonden met God?

Door Gods Zoon kennen wij God

¹⁴ Gods Zoon is een mens geworden. Hij heeft bij ons gewoond. In hem hebben wij Gods hemelse macht gezien. Hij is Gods enige Zoon, die bij de Vader vandaan gekomen is. In hem waren Gods liefde en trouw volledig aanwezig.

¹⁵ Johannes vertelde over hem, en zei: 'Na mij komt iemand die belangrijker is dan ik. Want hij was er al veel eerder dan ik.'

¹⁶ God is goed voor ons, telkens weer. Dat merken we aan de grote liefde die zijn Zoon ons laat zien.

¹⁷ Via Mozes hadden we Gods wet al gekregen. En nu hebben we door Jezus Christus Gods liefde en trouw leren kennen.

Liefde en trouw (Johannes 1:16-17)

Kinderen die opgroeien zonder liefde, hebben vaak grote problemen in het leven. We kunnen niet zonder liefde en trouw.

Johannes schrijft dat Jezus ons Gods liefde en trouw

Gods Zoon?

'Woord' of 'Gods Zoon'?

In Johannes 1:1 en 14 gaat het over 'Gods Zoon'. Het Griekse woord dat hier wordt vertaald, is *logos*. Dat woord is in andere vertalingen meestal vertaald met 'Woord'. Waarom hebben we nu dan gekozen voor 'Gods Zoon'? Dat is nogal een groot verschil.

Een lastig woord

Het Griekse woord *logos* is een lastig woord om te vertalen. Voor de Joden uit de tijd van het Nieuwe Testament had het een ingewikkelde betekenis. Voor hen was de *logos* een persoon die alles uitvoerde wat God wilde. Geen mens, maar een persoon die onder God en boven mensen stond. Als God wilde dat er iets gedaan

werd, liet hij dat door de *logos* doen. De *logos* was altijd al bij God, en had in opdracht van God de wereld gemaakt.

Gods Zoon

Johannes verbindt het woord *logos* met Jezus. Hij wil laten zien dat Jezus degene is die altijd al bij God was. Jezus heeft in opdracht van God de wereld gemaakt. Jezus is die belangrijke persoon die bij God hoort. Daarom vertalen we *logos* hier met 'Gods Zoon'. De Zoon van God is heel belangrijk en hoort bij God. Dat zegt Johannes zelf ook zo in het Grieks: in Johannes 1:18 gebruikt hij de Griekse woorden die 'Gods Zoon' betekenen.

heeft laten zien. Hoe deel jij iets van die liefde en trouw met de mensen om je heen?

¹⁸ Nog nooit heeft iemand God gezien. Maar de enige Zoon, die zelf God is, kent de Vader van dichtbij. Gods Zoon is bij ons gekomen. En door hem kennen wij God.

Johannes spreekt over de messias

¹⁹ Hier volgt wat Johannes de Doper zei over de messias.

Wie is Johannes de Doper?

Er kwamen priesters en Levieten uit Jeruzalem naar Johannes de Doper. Ze waren gestuurd door de Joodse leiders. Ze vroegen aan Johannes: 'Wie bent u?' ²⁰ Johannes aarzelde niet, maar gaf hun een eerlijk en duidelijk antwoord. Hij zei: 'Ik ben niet de messias.' Ze vroegen hem: 'Maar wie bent u dan? Bent u Elia?' Johannes zei: 'Nee.' ²¹ Toen vroegen ze: 'Bent u dan de profeet die zou komen?' En weer zei Johannes: 'Nee.'

²² Toen zeiden ze tegen hem: 'Vertel ons wie u bent! De leiders die ons gestuurd hebben, willen dat weten. Hoe noemt u zichzelf?'

²³ Johannes antwoordde met deze woorden uit het boek Jesaja: «Ik ben degene die roept in de woestijn. Ik roep: Maak de weg vrij voor de Heer!»

Johannes doopt de mensen met water

²⁴ Er waren ook een paar farizeeën naar Johannes de Doper toe gekomen. ²⁵ Die zeiden tegen hem: 'U bent dus niet de messias, niet Elia, en niet de profeet die zou komen. Waarom doopt u de mensen dan?'

²⁶⁻²⁷ Johannes zei: 'Ik doop de mensen met water. Maar na mij komt iemand die belangrijker is dan ik. Ik ben het zelfs niet waard om zijn schoenen uit te trekken. Hij is al gekomen, maar jullie weten niet wie het is.'

²⁸ Dat gebeurde allemaal in Betanië, aan de overkant van de Jordaan. Dat was de plaats waar Johannes de mensen doopte.

1:18 Matteüs 11:27; Johannes 3:13; 6:46; 1 Johannes 4:12 1:19-28 Matteüs 3:1-12; Marcus 1:1-8; Lucas 3:1-18 1:20 Johannes 3:28

1898 1:21 Deuteronomium 18:15; Maleachi 3:23; Marcus 6:14-16; 8:28 1:23 Jesaja 40:3 1:26-27 Handelingen 13:24-25; 19:4

De wereld van Jezus en de eerste christenen

Het bestuur

In de tijd van het Nieuwe Testament hadden de Romeinen veel macht. Ze hadden grote delen van de wereld veroverd. Ook het gebied waar vroeger Israël en Juda lagen, hoorde bij het Romeinse rijk. Toen Jezus geboren werd, regeerde Herodes de Grote over dat gebied (Matteüs 2:1). Hij regeerde in opdracht van de Romeinse keizer. Het land was verdeeld in verschillende gebieden. In het Nieuwe Testament zijn Judea, Samaria en Galilea de belangrijkste van die gebieden.

Na de dood van Herodes, in het jaar 4 voor Christus, werd ieder stuk van het land door een andere zoon van Herodes geregeerd. Herodes Antipas (Matteüs 14:1-12) regeerde over Galilea. Dat is het gebied waar Jezus opgroeide, en later zijn goede nieuws vertelde. Judea is het gebied waar Jeruzalem en Betlehem lagen. Vanaf het jaar 6 na Christus werden Judea en Samaria geregeerd door Romeinen, zoals Pilatus (Matteüs 27:2). Ze regeerden vanuit Caesarea, maar tijdens belangrijke feestdagen waren ze in Jeruzalem, om te zorgen dat het daar niet te onrustig werd. Daarvoor hadden ze soldaten in Jeruzalem en op andere plekken in Judea.

Vanaf het jaar 44 na Christus regeerden er alleen nog maar Romeinen over Judea, Samaria, Galilea en de rest van de gebieden.

Platteland en stad

De meeste mensen woonden op het platteland, in kleine dorpen. Ze werkten daar vooral in de landbouw. Sommigen waren ook visser of timmerman. Op dat platteland groeide Jezus op. Hij reisde er rond om over Gods nieuwe wereld te vertellen. Veel van de verhalen die Jezus vertelt, gaan dan ook over het leven op het platteland.

Het leven in de grote steden was heel anders. In de steden was meer invloed van het Romeinse leven, er stonden bijvoorbeeld theaters. De twee grote steden in Galilea waren Sephoris en Tiberias. Waarschijnlijk heeft Jezus ze allebei niet bezocht, hoewel Tiberias wel wordt genoemd.

Verskillende groepen

Toch bezocht Jezus wel andere steden, zoals Dekapolis

(Marcus 7:31). Dat was de naam van een groep steden die net buiten Galilea lag. Die steden waren door de Romeinen gebouwd. Er woonden dan ook vooral Romeinen. In Galilea en Judea woonden vooral Joden. Toch woonden daar ook wel niet-Joden. Joden en niet-Joden moesten naast elkaar leven, en dat was soms moeilijk. Dat zie je ook in de vroege kerk, waar veel discussie was over hoe Joden en niet-Joden samen christen konden zijn. Ook de relatie tussen de Samaritanen (die in Samaria woonden) en de Joden was gespannen (zie Johannes 4:9). Ook binnen het Jodendom waren er veel verschillende groepen, zoals de sadduceeën en de farizeeën. Die groepen komen vaak voor in het Nieuwe Testament. Er waren ook nog andere groepen, waar je niet over leest in het Nieuwe Testament. Ze dachten allemaal verschillend over God, over de Joodse wet, en over de tempel in Jeruzalem. Sommige Joden waren niet tevreden over de macht van de Romeinen, andere Joden wel. Tussen al deze Joodse groepen werden de leerlingen van Jezus een nieuwe, aparte groep.

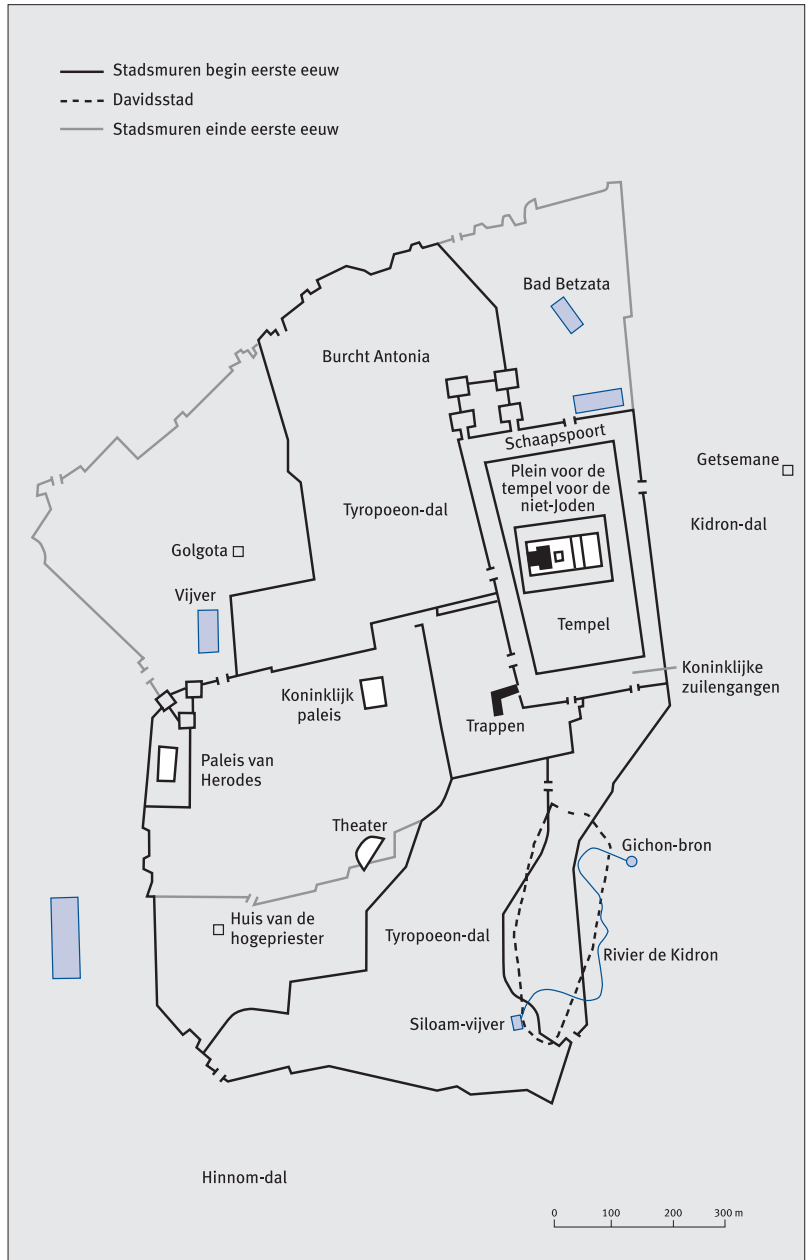
Jeruzalem

Jeruzalem lag in Judea en was het centrum van het Joodse geloof: daar stond de tempel. Een paar keer per jaar kwamen Joden vanuit het hele land, en zelfs vanuit de hele wereld, naar Jeruzalem om daar belangrijke feesten te vieren (Johannes 2:13; Johannes 5:1; Johannes 11:55). De leiders van het Joodse volk kwamen in Jeruzalem bij elkaar onder leiding van de hogepriester:

In het jaar 66 na Christus kwamen de Joden in Judea in opstand tegen de Romeinen. Na vier jaar oorlog wonnen de Romeinen. In het jaar 70 na Christus verwoestten zij de tempel en de stad Jeruzalem.

Voor veel christenen bleef Jeruzalem belangrijk. Het was de plek waar Jezus gestorven en opgestaan was, en waar later de kerk was ontstaan. De gemeente in Jeruzalem was in het begin de belangrijkste kerk, onder leiding van Petrus, Jakobus en Johannes (Galaten 2:6-9). Maar Jeruzalem speelt ook op een andere manier een rol voor de eerste christenen. Paulus heeft het over het hemelse Jeruzalem, dat belangrijker is dan het aardse Jeruzalem (Galaten 4:24-27). Het boek Openbaring vertelt over het nieuwe Jeruzalem, dat in de toekomst uit de hemel naar beneden zal komen (Openbaring 21:10-21).

Jeruzalem in de eerste eeuw

Waarover gaan de boeken van het Oude Testament?

DE VIJF BOEKEN VAN MOZES

De eerste vijf boeken van het Oude Testament (Genesis – Deuteronomium) worden ook wel ‘de vijf boeken van Mozes’ genoemd. Ze heten zo, omdat Mozes werd gezien als de schrijver van deze boeken. Een andere naam voor deze boeken is *Pentateuch*. Dat betekent: ‘de vijfdelige’, omdat het vijf boeken zijn. In het jodendom heten deze vijf boeken de Tora. Dat betekent: ‘wet’ of ‘onderwijs’. In de vijf boeken van Mozes staan verhalen, wetten en regels.

In het boek **Genesis** staan verhalen over het begin van de wereld en over de drie belangrijkste voorvaders van het volk van Israël: Abraham, Isaak en Jakob. Het boek **Exodus** gaat over de bevrijding van Israël uit Egypte. In het tweede deel van Exodus staan wetten en regels voor het volk, zoals de tien belangrijke regels (Exodus 20:1-17). In het boek **Leviticus** staan wetten en regels voor de priesters en de Levieten. Het boek **Numeri** gaat over de reis van Israël door de woestijn. Het boek **Deuteronomium** is een laatste toespraak van Mozes. Hierin vertelt hij aan de Israëlieten hoe ze in het beloofde land moeten leven. Dit boek eindigt met de dood van Mozes.

DE HISTORISCHE BOEKEN

De historische boeken gaan over de geschiedenis van het volk van Israël. De boeken Jozua tot en met 2 Koningen vertellen over het binnengaan in het land Kanaän tot en met de gevangenschap in het land Babylonië. Het doel van deze boeken is niet om precies te vertellen wat er allemaal gebeurd is in deze periode. De boeken maken duidelijk waarom de Israëlieten niet in hun eigen land mochten blijven wonen. Door hun slechte gedrag zijn de tempel en de stad Jeruzalem verwoest, en zijn de inwoners als gevangenen naar Babylonië gebracht.

Het boek **Jozua** gaat over de verovering van het beloofde land onder leiding van Jozua, de opvolger van Mozes. In **Rechters** staan verhalen over de rechters die leiding gaven aan het volk van Israël toen er nog geen koning was. Het kleine boekje **Ruth** vertelt de geschiedenis van Ruth, de overgrootmoeder van koning David.

 Een oudoosterse koning

Een boekrol met pennen

In **1 en 2 Samuel** staan de verhalen over de profeet Samuel, over Saul, de eerste koning van Israël, en over David, de belangrijkste koning van dit volk. In **1 en 2 Koningen** gaat het over koning Salomo, en over de tijd dat het land Israël uit twee delen bestond: het koninkrijk Israël in het noorden en het koninkrijk Juda in het zuiden. Het koninkrijk Israël wordt veroverd door de koning van Assyrië en het koninkrijk Juda door de koning van Babylonië.

Ook de boeken 1 Kronieken tot en met Nehemia kun je lezen als een doorlopend verhaal. **1 en 2 Kronieken** geven een overzicht van Israëls geschiedenis vanaf de eerste mens, Adam, tot en met de Perzische koning Cyrus, die de Babyloniërs verslaat. Het boek **Ezra** vertelt dat Cyrus de Joden toestemming geeft om terug te gaan naar hun eigen land. Ze mogen de tempel weer opbouwen. Het boek **Nehemia** vertelt dat de Joden later ook toestemming krijgen om Jeruzalem weer op te bouwen. Het laatste boek, **Ester**, gaat over een Joodse vrouw die niet teruggegaan is naar het land Israël. Ester trouwt met de koning van Perzië en voorkomt dat alle Joden in het Perzische rijk gedood worden.

WIJSHEID EN POËZIE

De boeken met wijsheid en poëzie hebben de vorm van gedichten. Veel bijbelvertalingen laten

daarom elke nieuwe zin op een nieuwe regel beginnen. Zo kun je aan de vorm al zien dat deze boeken anders zijn dan bijbelboeken met bijvoorbeeld verhalen of brieven.

Het boek **Psalmen** is een verzameling van verschillende soorten liederen die in de tempel gezongen werden: dankpsalmen, klaagpsalmen en lofpsalmen. In het boek **Hooglied** staan gedichten over de liefde tussen een jongen en een meisje.

De boeken Job, Spreuken en Prediker gaan alle drie over wijsheid. Deze boeken vallen op binnen het Oude Testament, omdat ze niet over het volk van Israël gaan, maar over het leven van mensen in het algemeen. Het boek **Job** gaat over het lijden en het kwaad in deze wereld. In het boek **Spreuken** staan allerlei uitspraken over wat goed is en wat fout is, en hoe je het beste kunt leven. Het boek **Prediker** gaat over de zin van het leven: wat is het doel van het leven, als je toch weet dat je ooit dood zult gaan?

DE PROFETENBOEKEN

Profeten zijn mensen die namens God spreken tegen andere mensen. In de profetenboeken staan allerlei uitspraken die de profeten hebben gedaan. Ook kom je in deze boeken verhalen tegen over het leven van deze profeten.

De boeken van de profeten Jesaja, Jeremia (met Klaagliederen), Ezechiël en Daniël staan vooraan, omdat deze boeken het langst zijn. Daarna komen de kortere boeken van Hosea, Joël, Amos, Obadja, Jona, Micha, Nahum, Habakuk, Sefanja, Haggai, Zacharia en Maleachi. Deze boeken worden samen het Twaalfprofetenboek genoemd.

In het boek **Jesaja** staan uitspraken over de tijd voordat de Israëlieten als gevangenen naar Babylonië werden gebracht, maar ook over de tijd dat ze weer zullen terugkeren. De uitspraken in het boek **Jeremia** gaan over de tijd vlak voordat de stad Jeruzalem en de tempel verwoest werden door de Babyloniërs. Volgens de traditie is Jeremia ook de schrijver van het boek **Klaagliederen**. In dit boek staan vijf gedichten die vertellen hoe erg het is dat Jeruzalem en de tempel verwoest zijn. Het boek **Ezechiël** is geschreven in Babel. Het gaat over de tijd dat Jeruzalem en de tempel verwoest worden, maar er staan ook beloftes in over een nieuwe tempel. In het boek **Daniël** staan verhalen over Daniël, een belangrijke raadgever van de koning van Babel. Maar er staan ook dromen in die Daniël heeft over de toekomst.

Het **Twaalfprofetenboek** is een verzameling van kleine profetenboeken. De stijl en de inhoud van

deze boeken is heel verschillend. Maar ze gaan over hetzelfde: ze laten allemaal zien hoe God aan de mensen probeert duidelijk te maken wat zijn wil is. Telkens stuurt hij profeten die aan mensen vertellen wat ze moeten doen.

DE DEUTEROCANONIEKE BOEKEN

Er zijn ook verschillende soorten boeken bij de deuterocanonieke boeken.

Er zijn vijf historische boeken: Tobit, Judit, de extra hoofdstukken bij Ester en 1 en 2 Makkabeeën.

Tobit gaat over een Joodse man, Tobit, die in de stad Nineve woont. **Judit** vertelt het verhaal van de Joodse weduwe Judit die Jeruzalem bevrijdt van het leger van de Assyriërs. De extra hoofdstukken bij het boek **Ester** (in het Grieks) vertellen meer over koningin Ester en haar oom Mordechai. En **1 en 2 Makkabeeën** gaan over de geschiedenis van de Joodse opstand tegen de Griekse overheersers in de tweede eeuw voor Christus, onder leiding van de familie van de Makkabeeën.

Verder zijn er twee wijsheidsboeken. De **Wijsheid van Salomo** is een verzameling wijze uitspraken die op naam staat van koning Salomo. In de **Wijsheid van Jezus Sirach** staan wijze uitspraken van Jezus Sirach. Dit boek is geschreven in het Hebreeuws, maar door de kleinzoon van Jezus Sirach in het Grieks vertaald.

Ten slotte zijn er drie profetenboeken. **Baruch** is een boekje op naam van de schrijver Baruch uit het boek Jeremia. Het is geschreven voor Joden die in gevangenschap in Babel zijn. De **Brief van Jeremia** staat op naam van de profeet Jeremia zelf. Dit boekje laat zien hoe dom het is om afgoden te dienen. De toevoegingen bij het boek **Daniël** (in het Grieks) vertellen meer over de Joodse man Daniël en zijn drie vrienden.

Waarover gaan de boeken van het Nieuwe Testament?

DE EVANGELIËN

Aan het begin van het Nieuwe Testament staan vier boeken die 'evangelie' worden genoemd. Het woord evangelie betekent: goede boodschap. De goede boodschap is het nieuws dat God zijn Zoon Jezus naar de wereld gestuurd heeft. Hij is gekomen om de mensen te redden.

De vier evangeliën zijn genoemd naar de mensen die de verhalen over Jezus hebben opgeschreven. Volgens de traditie zijn dat: Matteüs, Marcus, Lucas en Johannes. Alle vier vertellen ze op hun eigen manier het goede nieuws over het leven van Jezus, zijn sterven en zijn opstanding.

De eerste drie evangeliën (**Matteüs, Marcus en Lucas**) lijken het meest op elkaar. Ze vertellen vaak over dezelfde dingen. Er worden dezelfde soort woorden in gebruikt. En de volgorde van de verhalen

3. Het leven en de woorden van Jezus (21 DAGEN)

- ☐ Dag 1: **Johannes 1:1-18** – Jezus is het licht voor de wereld
- ☐ Dag 2: **Lucas 1:26-56** – De geboorte van Jezus wordt aangekondigd
- ☐ Dag 3: **Lucas 2:1-21** – Jezus wordt geboren
- ☐ Dag 4: **Marcus 1:1-28** – Jezus wordt gedoopt en begint zijn werk in Galilea
- ☐ Dag 5: **Marcus 5:21-43** – Jezus maakt mensen beter
- ☐ Dag 6: **Marcus 6:30-52** – Jezus geeft veel mensen te eten
- ☐ Dag 7: **Matteüs 5:1-16** – Jezus spreekt over het echte geluk
- ☐ Dag 8: **Matteüs 5:17-48** – Jezus legt de Wet van Mozes uit
- ☐ Dag 9: **Matteüs 6:5-15** – Jezus leert zijn leerlingen bidden
- ☐ Dag 10: **Matteüs 6:25-34** – Maak je geen zorgen!
- ☐ Dag 11: **Lucas 8:4-15** – Het voorbeeld van het zaad
- ☐ Dag 12: **Lucas 15:11-32** – Het voorbeeld van de zoon die weggaat
- ☐ Dag 13: **Lucas 18:15-30** – Hoe kom je in Gods nieuwe wereld?
- ☐ Dag 14: **Johannes 3:1-21** – Een gesprek met Jezus
- ☐ Dag 15: **Johannes 10:1-16** – Jezus is de goede herder

- Dag 16: **Johannes 12:20-36** – Jezus vertelt dat hij moet sterven
- Dag 17: **Johannes 15:9-27** – Jezus bereidt de leerlingen voor
- Dag 18: **Matteüs 26:17-30** – Jezus viert het Paasfeest met de leerlingen
- Dag 19: **Matteüs 26:36-56** – Jezus wordt gevangengenomen
- Dag 20: **Matteüs 27:27-56** – Jezus sterft aan het kruis
- Dag 21: **Johannes 20:1-31** – Jezus is opgestaan!

 Een rolzegel